

El mestre com a model sociolingüístic

per Bernat Joan i Marí

Lamentablement, el procés de normalització de la llengua catalana, a les illes Balears i Pitiüses, es troba estancat en molts àmbits. Consider que és obvi que serà prou difícil de desembarrancar-lo, especialment en aquells àmbits que requereixen més feina (però que, d'altra banda, també tenen una incidència molt considerable en la nostra societat). Aconseguir que les empreses tenguin els seus talonaris de factures en llengua catalana, que els empleats usin el català entre ells o trobar cintes de vídeo a bastament quan anam al vídeo-club constitueixen fites del tot imprescindibles per a la normalització de la llengua, però que encara es troben realment a les beceroles. Avui dia, encara és una autèntica heroïcitat arribar a aconseguir que un judici es faci en català, o tenir-hi l'escriptura de propietat d'una casa. Fins i tot hi ha dificultats per a fer-hi testament.

Sembla que un dels pocs àmbits on el procés de normalització de la llengua catalana té una certa incidència és el de l'ensenyament. Per això —diguem-ho de passada— és l'únic en què se centren els pretesos defensors del "bilingüisme", perquè és l'únic àmbit on el català és necessari. No diuen res, no, de totes les mancances per a l'ús del català que he esmentat anteriorment. Només els dol allí on la llengua catalana avança, ni que sigui una mica.

De tota manera, si en l'àmbit educatiu hi ha algun progrés, és aquest àmbit també que s'ha d'utilitzar per a mantenir la personalitat de la llengua catalana i per a establir unes determinades normes d'ús sociolingüístic.

Pel que fa a la personalitat, a la idiosincràsia pròpia de la llengua, no veig que hi hagi cap altre àmbit que hi pugui fer gran cosa. El llenguatge dels mitjans de comunicació, dels que funcionen en llengua catalana, cada vegada està més estandarditzat i cada cop s'ajusta més a aquest registre que algú ha qualificat de *català light*. M'esgarrija sentir que el presentador del noticiari de dos quarts de tres ens saluda dient *bona tarda*, com si a l'hora de dinar s'hagués de saludar d'aquesta manera. O que s'utilitzi abusivament el *vostè*, en detriment del

vós habitual en la llengua catalana. O que s'abandonin termes com *vespre*, *enguany* o *després d'ahir*, només perquè no són habituals en el parlar col·loquial de la ciutat de Barcelona. En l'ensenyament, si el professorat s'hi esforça, es pot promoure un ús correcte de la llengua, es pot transmetre un registre digne de català i, en la mesura en què sigui possible, un registre més genuí i autèntic.

El mestre, oïda més!, a més de constituir un transmissor d'un determinat model de llengua, constitueix també un model de transmissió de comportaments sociolingüístics. Alguna vegada hem apuntat que el professor que arriba a una classe i usa el català sense dubtar, que l'utilitza amb tothom i no canvia de llengua per molt que els altres se li adrecin en espanyol, no sol tenir problemes derivats de la conflictivitat sociolingüística. El professor que entra a classe i dubta quina llengua usar, o promou algun tipus de referèndum entre els alumnes, o mostra inseguretat en el seu ús lingüístic, sol tenir problemes derivats d'aquest tipus de conflictivitat.

Per què? Les raons són bastant senzilles. La persona que es dedica a impartir classes constitueix un model per a l'alumnat, i aquest n'espera precisament això:

unes determinades pautes a seguir. Quan s'observa que el professor dubta, aquest està perdut. Hom pot dubtar, evidentment, en privat, però no ho ha de fer mai davant els alumnes, perquè un professor dubitatiu transmetrà aquesta mateixa postura entre els seus deixebles i, a la llarga, no traurà res de bo de la tasca que pugui realitzar amb ells. Aquesta idea, que crec que es pot generalitzar, esdevé especialment clau quan es tracta d'una qüestió conflictiva i sense resoldre, com ara l'ús de llengües.

Per això és important que les Escoles Normals, les Facultats de Pedagogia i els Cursos de Reciclatge formin professors capacitats no sols per a transmetre un model correcte de llengua catalana, sinó també per a oferir als seus alumnes un model coherent de comportament sociolingüístic. ♦

